

УДК 82(092)Рил+7.071.2(477-25):82-6

ЛЕТИЧЕВСЬКА ОКСАНА

кандидат мистецтвознавства, молодший науковий співробітник відділу музикознавства та етномузикології Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України

LETYCHEVSKA OKSANA

a Ph.D. in Art Studies, a junior research fellow at the Musicology and Ethnomusicology Department of the NASU M. Rylskiy Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology

Бібліографічний опис:

Летичевська, О. (2020) Історія листа Максима Рильського до Наталії Гебдовської. *Народна творчість та етнологія*, 2 (384), 63–64.

Letychevska, O. (2020) History of Maksym Rylskiy Letter to Nataliya Hebdovska. *Folk Art and Ethnology*, 2 (384), 63–64.

ІСТОРІЯ ЛИСТА МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО ДО НАТАЛІЇ ГЕБДОВСЬКОЇ

Зустрічі і спілкування з видатними, талановитими людьми назавжди залишаються в пам'яті незабутніми спогадами. Але інколи буває так, що навіть не особисте спілкування, а лише дотик, наближення до певної постаті стає важливим імпульсом саморозвитку, надихає й окрилює, додає впевненості у власних творчих силах. Така історія відбулася й з актрисою театру і кіно Наталією Гебдовською, адже лист Максима Рильського став для неї справжнім оберегом її поетичної творчості.

Н. Гебдовська народилася 1910 року на території сучасної КНР у місті Харбіні, де на той час знаходився адміністративний центр Китайсько-Східної залізниці, побудованої у результаті російсько-китайської концесії. Саме там зустрілися її батьки – фельдшер, етнічний поляк Олександр Гебдовський і Одарка Музиченко з Полтавщини, яка приїхала заробляти собі на посаг. Зустрілися, до речі, як актори самодіяльного театру в українському клубі. Напевно, це вплинуло на майбутній про-

фесійний вибір Наталки, хоча батьки попервах не дуже схвалювали її рішення.

Після повернення в Україну родина Наталії проживала в містечку Березані на Київщині. Там її помітила знімальна група кінокартини «Джальма» А. Кордюма. Запросили на епізодичну роль. Згодом були невеликі ролі й епізоди в картинах «Іван» О. Довженка, «Наталка-Полтавка» І. Кавалерідзе, «Багата наречена» і «Трактористи» І. Пир'єва. Закінчила Музично-драматичний інститут імені М. В. Лисенка, почала працювати на Київській кіностудії, вийшла заміж за актора і режисера Адольфа Летичевського, народила сина. Але щасливе родинне життя перервалося у червні 1941 року, коли вона востаннє бачила свого чоловіка в колоні бійців, які йшли будувати оборонні укріплення під Києвом. У листопаді отримала від нього останню звістку.

Разом із Київською кіностудією Н. Гебдовська опинилася в евакуації у Ашхабаді, де знімали картину «Райдуга» М. Донського.

У цьому фільмі одну з головних ролей зіграв її син Олександр Летичевський – майбутній видатний учений-кібернетик. Наталя Олександрівна була постійно занурена в роботу, але пекучий біль розлуки з чоловіком, невизначеність і трагічне передчуття ятрили душу. Поетичні спроби розпочалися ще до війни, але в цей час писання віршів допомагало виживати і не впадати у відчай.

В Ашхабаді відбулося знайомство з Василем Костенком, співробітником ЦК КП(б)У, який приїхав контролювати питання перебування українців у Туркменістані, опікувався проблемами співробітників кіностудії. Виявилося, що вони майже земляки, в обох багато спільного – вирости на Київщині, були задіяні в культурній роботі в сільській місцевості. Надалі, вже після повернення в Київ, це знайомство переросло у тривалу дружбу з В. Костенком і його родиною – дружиною Марією, дітьми Шурою, Юрою та Наталкою.

У 1943–1947 роках В. Костенко працював на посаді Першого секретаря ЦК ВЛКСМ України, спілкувався з багатьма тогочасними діячами культури, особливо з О. Довженком і М. Рильським. Тоді він і запропонував Н. Гебдовській показати її вірші Максиму Тадейовичу. Результатом цього став лист, написаний М. Рильським до В. Костенка, який той передав Наталії Олександрівні.

Дорогий Василю Семеновичу!

Ви прислали мені чийсь вірші. Я прочитав їх і ось моя думка. Правда, щоб вірніше про них судити, треба б знати, хто їх автор, а то я колись писав одному дідусеві: «Ви ще людина молода, отже вчіться» і т. д. Так чи сяк, але певне враження в мене склалося. Отже:

1) Формально вірші не дуже вправні, є в них подекуди кострубатість, що іноді, може, походить від поспішності, і частенько стрічаються вбогі, банальні рими (річ-ніч), а то й надто приблизні рими (сміх-світ), бувають і

чуднуваті образи («Аж до реберного свисту хочу випити подих свій» або «Моя груди як гаряче каміння»), інколи й мова ніби накульгує (біле каління – ми звикли білий гарт).

Але –

2) Є безумовно якийсь живий струмок, якась своя теплота, своє бачення світу, любов до конкретного (взяти хоча б вірш «Хіба можна повірити в це», особливо його виразну й стислу кінцівку), – все це дає мені підстави думати, що цій людині варто писати, варто зв'язатись із Кабінетом молодого автора (Київ, Ворошилова, 3). Тільки порада – не поспішати в писанні, «думати, читати».

Оце все.

З привітом, М. Рильський

26/IX 46

Н. Гебдовська прожила довге і по-своєму щасливе життя. Цілковито віддана роботі, багато часу проводила у творчому спілкуванні, знялась у фільмах «Літа молодії», «Дорогою ціною», «Кров людська – не водиця», «Тронка», «Пропала грамота», «Право на любов», «Високий перевал» та ін. Грала переважно ролі матерів і бабусь, її дуже любили і поважали колеги, артистка брала участь у зйомках майже до 90 років. Крім того, писала все життя п'єси, сценарії, публіцистичні роздуми і, звичайно, вірші, на які її благословив видатний український поет і вчений. У 1990-х роках донька В. Костенка, відомий літературознавець (дослідниця творчості М. Рильського й очільниця літературної студії його імені), професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Наталя Костенко, запропонувала твори мисткині видавництву. У 1992 році вийшла збірка її віршів «Сповідь артистки»¹. Наприкінці життя Н. Гебдовська видала книгу спогадів «Андромаха», де розповіла історію, пов'язану з листом М. Рильського – лаконічним, але позначеним глибоким баченням поета і професійним поглядом літературознавця, гумором і шляхетністю².

Примітки

¹ Гебдовська Н. Сповідь артистки. Вірші. Київ : Український письменник, 1992. 102 с.

² Гебдовська Н. Андромаха. Спогади. Вірші / упор. Ю. Нечипоренко. Київ : Університетське видавництво «Пульсари», 2002. 112 с., іл.